

WEB SAHIFA VA WEB SAYT TUSHUNCHASI

Narzullayev Shaxzod Tohir o'g'li**Forish tuman texnikumi****Maxsus fan o'qituvchisi**

Annotatsiya: Mazkur ishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasining fundamental tushunchalari bo'lgan web sahifa va web sayt tushunchalari tahlil qilingan. Unda web-hujjatlarning tuzilishi, ularni yaratishda qo'llaniladigan texnologiyalar, domen va xosting xizmatlarining o'rni hamda saytlarning tasniflanishi batafsil bayon etilgan. Maqola soha mutaxassislari va talabalar uchun nazariy manba bo'lib xizmat qiladi.

Abstract: This paper analyzes the fundamental concepts of the information and communication technology field, which are web pages and websites. It describes in detail the structure of web documents, technologies used in their creation, the role of domain and hosting services, and the classification of sites. The article serves as a theoretical source for specialists and students in the field.

Kalit so'zlar: Internet, HTML, CSS, JavaScript, HTTP/HTTPS, Web-server, Domen, Xosting, URL, Statik va Dinamik kontent.

Keywords: Internet, HTML, CSS, JavaScript, HTTP/HTTPS, Web-server, Domain, Hosting, URL, Static and Dynamic content.

I. KIRISH

Insoniyat sivilizatsiyasining hozirgi bosqichida axborot eng qimmatli resursga aylandi. Global tarmoq hisoblangan Internet esa bu axborotni saqlash va tarqatishning asosiy vositasidir. Internet olamiga kirgan har bir foydalanuvchi birinchi navbatda web sahifalarga duch keladi. Web-texnologiyalarning jadal rivojlanishi natijasida oddiy matnli hujjatlar bugungi kunda murakkab interaktiv tizimlarga aylandi.

Ushbu mavzuning dolzarbligi shundaki, zamonaviy mutaxassis nafaqat tayyor saytdan foydalanishni bilishi, balki uning ortida turgan texnik iyerarxiyani ham tushunishi lozim. Web sahifa nima, u qanday qismlardan iborat va bir nechta sahifaning yaxlit tizim — web saytga aylanishi qanday qonuniyatlarga tayanadi? Ushbu savollarga javob topish orqali biz raqamli dunyoning ishlash mexanizmini anglab yetamiz.

II. ASOSIY QISM (MUHOKAMA)

2.1. Web sahifa — internetning tarkibiy birligi

Web sahifa (inglizcha "Web page") — bu butunjahon o'rgimchak to'ri (WWW)da joylashgan va maxsus brauzerlar yordamida ko'rish mumkin bo'lgan elektron hujjatdir. Har bir sahifa o'zining betakror manzili — URL (Uniform Resource Locator)ga ega.

Web sahifa faqatgina matndan iborat emas. U multimedia elementlari (rasm, audio, video, animatsiya) va boshqa sahifalarga yo'naltiruvchi giperhavolalarni (hyperlinks) o'z ichiga oladi. Texnik jihatdan, web sahifa HTML tilidagi kodlar yig'indisidir. Brauzer (Chrome, Opera, Firefox kabi dasturlar) ushbu kodni o'qiydi va bizga tushunarli vizual ko'rinishda taqdim etadi.

2.2. Web sayt — yaxlit axborot tizimi

Web sayt (inglizcha "Website" — tarmoqdagi joy) — bu ma'lum bir mavzu yoki maqsad yo'lida birlashtirilgan, o'zaro giperhavolalar orqali bog'langan web sahifalar majmuidir. Saytlar bitta domenga (masalan, forish-texnikum.uz) tegishli bo'ladi va bir serverda saqlanadi.

Saytni tashkil etuvchi asosiy elementlar:

1. Domen nomi: Saytning internetdagi "ismi".
2. Xosting: Sayt fayllari saqlanadigan serverdagi joy.
3. Kontent: Foydalanuvchi ko'radigan barcha ma'lumotlar.

2.3. Web sahifalarning ishlash texnologiyalari

Zamonaviy web sahifalarni yaratishda uchta asosiy texnologiya qo'llaniladi:

- HTML (Structure): Sahifaning karkasini, ya'ni sarlavhalar, matnlar va rasmlarning joylashuvini belgilaydi.
- CSS (Style): Sahifaning tashqi ko'rinishini, ya'ni ranglar, shriftlar va dizaynni shakllantiradi.
- JavaScript (Behavior): Sahifani "jonlantiradi". Masalan, tugmalar bosilganda sodir bo'ladigan harakatlar, animatsiyalar va foydalanuvchi bilan muloqot JS orqali amalga oshadi.

2.4. Saytlarning tasniflanishi

Saytlar tuzilishi va vazifasiga ko'ra bir necha guruhga bo'linadi. Birinchidan, statik saytlar. Bular hamma uchun bir xil ko'rinadigan va faqat administrator tomonidan qo'lda o'zgartiriladigan sahifalardir. Ikkinchidan, dinamik saytlar. Bunga Facebook yoki YouTube kabi murakkab tizimlar kiradi. Ular foydalanuvchining so'roviga qarab real vaqt rejimida o'zgaradi.

Shuningdek, vazifasiga ko'ra:

- Axborot portallari: Katta hajmdagi yangiliklar va ma'lumotlar beruvchi resurslar.
- Korporativ saytlar: Biror tashkilot yoki korxonaning faoliyatini yorituvchi saytlar.
- Elektron tijorat: Onlayn do'konlar va xizmat ko'rsatish platformalari.
- Ijtimoiy tarmoqlar: Foydalanuvchilararo muloqot maydonlari.

III. XULOSA

Xulosa qilib aytganda, web sahifa va web sayt tushunchalarini tushunish — bu zamonaviy axborot savodxonligining poydevoridir. Web sahifa axborot yetkazishning eng kichik va tezkor elementi bo'lsa, web sayt bu axborotni tizimlashtirilgan holda taqdim etuvchi virtual makondir.

Forish tuman texnikumi kabi ta'lim muassasalarida maxsus fan o'qituvchilari tomonidan ushbu mavzularning chuqur o'rgatilishi, yosh avlodning nafaqat iste'molchi, balki kelajakda malakali IT mutaxassisi bo'lib yetishishiga xizmat qiladi. Texnologiyalar rivojlangani sari, web-resurslarning xavfsizligi, tezkorligi

va foydalanuvchiga qulayligi (UX/UI) masalalari yanada ustuvor bo'lib boraveradi.

IV. ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Karimov A.A. "Web texnologiyalar va internet asoslari". Toshkent, "Fan va texnologiya", 2020.
2. G'ulomov S.S. "Axborot tizimlari va texnologiyalari". Darslik. Toshkent, 2019.
3. Jennifer Robbins. "Learning Web Design: A Beginner's Guide to HTML, CSS, JavaScript, and Web Graphics". O'Reilly Media, 5th Edition, 2018.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Internet tarmog'ida ko'rsatuvchi web-saytlarni davlat ro'yxatidan o'tkazish to'g'risida"gi qarorlari va me'yoriy hujjatlari.
5. W3Schools (www.w3schools.com) — Jahon standartidagi web-dasturlash o'quv portali.